

SAVAŞ MAĞDURU YETİMLER

MAYIS 2019

Ayşe Hümeysra Kutluoğlu Karayel

www.insamer.com info@insamer.com

www.insamer.com

İNSAN HAKLARI

ARAŞTIRMA 187

Araştırma 101
İnsan Hakları
Mayıs 2019

Savaş Mağduru Yetimler

©İNSAMER 2019

Bu yayının bütün hakları mahfuzdur. İNSAMER'in izni olmaksızın yayının metni herhangi bir formda yayımlanamaz, kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve dağıtımını yapılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hazırlayan: A. Hümevra Kutluoğlu Karayel
Genel Yayın Yönetmeni: Dr. Ahmet Emin Dağ
Editör: Ümmühan Özkan
Web Editörü: Selim Vatandaş

Referans için:

Karayel, A. Hümevra Kutluoğlu, *Savaş Mağduru Yetimler*, Araştırma 101, İNSAMER, Mayıs 2019.

Bu yazının içeriği ile ilgili bütün sorumluluk müellifine aittir.

Nuhun Gemisi

Sayfa Tasarım: Nuhun Gemisi
Baskı: Pelikan Basım
Maltepe Mh. Gümüşsuyu Cd.
Odin İş Merkezi No. 1/28 Topkapı-İSTANBUL

İHH
İNSANI YARDIM VAKFI

İNSAMER
İHH İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
İHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية والاجتماعية

İNSAMER, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın araştırma merkezidir.

Karagümrük Mh. Kaleboyu Cd.
Muhtar Muhittin Sk.No:6 PK.34091
Fatih / İstanbul - TÜRKİYE

İÇİNDEKİLER

Giriş	01
İstatistikler	02
Yetimliğe Sebep Olan Faktörler	03
Doğal Sebeplere Bağlı Ebeveyn Kaybı	03
Savaş veya Çatışmalar Sebebiyle Oluşan Yetimlik	03
Doğal Afetler	05
Yoksulluk	05
Hastalık	06
Evlatlık Verilme	06
Savaş Mağduru Yetimlerin Yaşadığı Zorluklar	07
Sağlık Problemleri	07
Güvenlik Problemleri	09
Psikolojik Problemler	11
Çözüm Önerileri	19
Sonuç	24
Ek-İHH İnsani Yardım Vakfı Hakkında	25
Sonnotlar	32

Giriş

❧ Savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar, sosyal kargaşalar, giderek yaygınlaşan gayrimeşru ilişkiler ve ekonomik sorunlar sebebiyle dünyadaki yetim ve kimsesiz çocuk sayısı her geçen gün artmaktadır. Birleşmiş Milletler'in (BM) 2015 yılı rakamlarına göre dünyada 140 milyonu aşkın yetim çocuk bulunmaktadır.¹ İslam fıkıh literatürüne göre "yetim" kavramı,² henüz buluş çağına ermeden babasını kaybeden çocuklar için kullanılmaktadır. Günümüz uluslararası literatüründe ise, 18 yaşının altında olup bir veya iki ebeveyni de vefat etmiş çocuk, yetim olarak tanımlanmaktadır.³ 7,6 milyarı aşan dünya nüfusunun⁴ 2,2 milyarının çocuklardan oluştuğu düşünülürse dünyadaki çocukların en az %6,5'inin yetim olduğu anlaşılmaktadır.

Kaçırılan, silah altına alınan ya da çeşitli örgütlerin elinde esir olan yetim çocukların sayısı tam olarak bilinmemektedir. Öte yandan 30'dan

fazla ülkede yaklaşık 300.000 çocuğun aktif olarak savaştığı bildirilmektedir.⁴ Bunlar dışında bugün dünya genelinde 5-17 yaş arası en az 218 milyon çocuk işçi olduğu ve bunların en az 73 milyonunun tehlikeli işlerde çalıştırıldığı belirtilmektedir.⁶ Bu çocukların önemli bir kısmının ise aile korumasından mahrum yetim veya kimsesiz çocuklar olduğu tahmin edilmektedir. Dünya üzerinde vuku bulan doğal afetler, yoksulluk, hastalıklar, kazalar ve savaşlardan en çok etkilenen kesimin çocuklar olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkan sonuç ise, her geçen gün sayıları daha da artan yetim ve kimsesiz çocuklardır.

Bu raporda savaş ve diğer nedenlerle yetim kalmış çocukların yaşadığı fiziki, psikolojik, sosyal, ekonomik ve eğitimle ilgili sorunları ele alınarak bu sorunların çözümüne dair birtakım önerilere yer verilecektir.

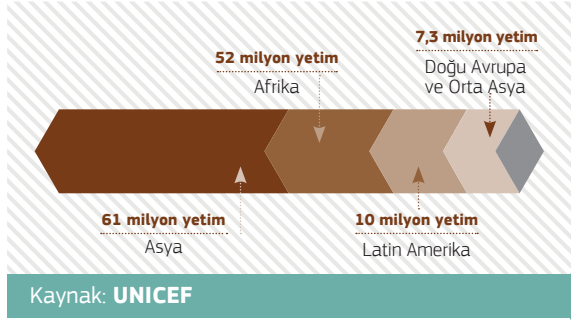
İSTATİSTİKLER

➤ Dünya genelinde 385 milyonu aşkın çocuk ağır yoksulluk şartları altında yaşamakta⁷ ve bu sayı her geçen gün daha da artmakta ve bir çocuk daha anne veya babasının vefat etmesi sonucu yetim kalmaktadır. Dünyada hem annesini hem babasını kaybetmiş çocuk sayısının ise 15,1 milyon olduğu bildirilmektedir. Bu sayı savaşlar, hastalıklar, doğal afetler vb. diğer sebeplerle binlerce çocuğun daha yetim kalmasıyla sürekli olarak artmaktadır. Özellikle geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerdeki yetim ve kimsesiz çocuklara dair oranlar son derece yüksektir. Yeryüzündeki yetimlerin %95'i beş yaşın üzerindedir.⁸

Öte yandan gelişmiş ülkelerin birçoğunda, anne veya baba kaybı olmaksızın tek ebeveynli yaşayan çocuk sayısı da hızla artmaktadır. Örneğin Amerika'da yapılan bir çalışma, bu ülkede ailelerin %45'nin babasız olduğunu ortaya koymaktadır.⁹ Bir başka çalışma ise, Amerika'da doğan çocukların hemen hemen yarısının 18 yaşına girmeden en az bir süre tek ebeveynli ailede yaşayacaklarını öngörmektedir.¹⁰ İstatistiklere bakıldığında Asya ve Afrika ülkelerinin dünyada en çok yetim nüfusa sahip ülkeler oldukları görülmektedir.

2015 yılında yapılan bir araştırmaya göre kıtalardaki yetim çocuk sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Dokuzuncu yılına giren ve dünya tarihinin en acımasız savaşlarından biri olarak kayıtlara geçen Suriye'deki savaşta, çok sayıda insanlık ve savaş suçu işlendiği, çeşitli uluslararası kurumların raporlarıyla tespit edilmiştir. Suriye'de geçen sekiz yılda resmî rakamlara göre en az 450.000 kişi öldürülmüştür.²⁵ Suriye Geçici Hüküme-

ti'nin verilerine göre, ülkede 800.000 çocuk anne ya da babasını kaybederek yetim ve/veya öksüz kalmıştır.²⁶

Yukarıda verileri paylaşılan anne veya baba yoksunluğuna dayalı yetimlik durumu haricinde günümüz dünyasında bir de anne ve babası hayatta olduğu hâlde yetim hayatı yaşayan çocuklar vardır. Bu durum literatürde "sosyal yetimlik" olarak tanımlanmaktadır. Madde bağımlılığı, çocuğundan ayrı yaşama, hastalık, kişinin karakteriyle ilgili olumsuzluklar, maddi problemler ve daha

Dünya genelinde 385 milyonu aşkın çocuk ağır yoksulluk şartları altında yaşamaktadır.

Yetim Nüfusun Yoğun Olduğu Belli Başlı Ülkeler		
	Ülke	Yetim Sayısı
1	Hindistan	31.000.000 ¹¹
2	Nijerya	17.500.000 ¹²
3	Etiyopya	5.500.000 ¹³
4	Bangladeş	4.900.000 ¹⁴
5	Pakistan	4.400.000 ¹⁵
6	Güney Afrika Cumhuriyeti	4.238.000 ¹⁶
7	Uganda	2.700.000 ¹⁷
8	Filipinler	2.500.000 ¹⁸
9	Mozambik	2.100.000 ¹⁹
10	Afganistan	1.600.000 ²⁰
11	Zimbabve	1.600.000 ²¹
12	Zambiya	1.453.000 ²²
13	Irak	1.450.000 ²³
14	Malavi	1.309.000 ²⁴

birçok faktör sebebiyle pek çok çocuk, ebeveyn korumasından mahrum bir hayat sürmektedir.²⁷ Günümüz modern toplumlarındaki sosyal yetim sayısı, savaş veya doğal afet

mağduru yetimlerin sayısı kadardır. Örneğin Haiti'de, 750 farklı yetimhanede yaşayan toplam 30.000 çocuğun %80'inin en az bir ebeveyninin hayatta olduğu tespit edilmiştir.²⁸

YETİMLİĞE SEBEP OLAN FAKTÖRLER

DOĞAL SEBEPLERE BAĞLI EBEVEYN KAYBI

Birçok ülkede devam eden savaşlar, çatışmalar, kuraklık, salgın hastalıklar ve kıtlık gibi nedenlerle her gün 10.000'e yakın çocuk anne ve/veya babasını kaybederek öksüz ve/veya yetim kalmaktadır.

➤ Dünyada her gün binlerce çocuk anne ve/veya babasının bir sebeple ölümü sonucu yetim kalmaktadır. Trafik kazaları, hastalıklar, cinayetler, iş kazaları vb. nedenler, çocukların yetim kalmasına sebep olan önemli faktörlerdendir. Bu tür ölümler sonucunda geride kalan yetimler, zorlu ekonomik ve sosyal koşullarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu çocuklar ya bir yakınlarının yanına ya da yetimhaneye gönderilmektedir. Ayrıca son 20-30 yıldır evlilik dışı doğumlardaki hızlı artış da benzer sonuçlara yol açmaktadır. Bu çocuklar ebe-

veynleri hayatta olsa da terk edilme, yurda bırakılma vb. mahrumiyetler yaşamaktadır. Örneğin Fransa'da, 2016 yılı verilerine göre, her 10 bebekten 6'sının evlilik dışı dünyaya geldiği görülmektedir.²⁹ Araştırmalar bu çocukların aile ortamından uzak ve kimi zaman yetimlerin maruz kaldığı fiziki ve psikolojik dezavantajlarla büyüdüğünü ortaya koymaktadır. Türkiye'de evlilik dışı dünyaya gelen bebek oranı %2,9 iken,³⁰ Amerika ve İngiltere'de bu oran %40,2'dir; Avrupa ortalaması ise yaklaşık %55'tir.³¹

SAVAŞ VEYA ÇATIŞMALAR SEBEBİYLE OLUŞAN YETİMLİK

➤ Dünya geneline bakıldığında, yaklaşık 420 milyon çocuğun tehlikeli ve istikrarsız ortamlarda yaşamak durumunda kaldığı, her gün silah seslerine ve bombardımanlara şahit olduğu, savaş ağalarının kaçırılma ve ölüm korkusunu bizzat deneyimlediği görülmektedir.³² Birçok ülkede devam eden savaşlar, çatışmalar, kuraklık, salgın hastalıklar ve kıtlık gibi nedenlerle her gün 10.000'e yakın çocuk anne ve/veya babasını kaybederek öksüz ve/veya yetim kalmaktadır. Bu da her

yıl 3,5 milyon civarında öksüz/yetim nüfusun ortaya çıktığına işaret etmektedir.³³

Geçen 10 yıl içerisinde silahlı çatışmalarda 2 milyondan fazla çocuğun öldürüldüğü, 1 milyondan fazlasının yetim kaldığı, 6 milyondan fazla çocuğun da ağır yaralandığı veya çatışmalara bağlı sebeplerle engelli olduğu görülmektedir. Ayrıca dünya üzerinde 15 milyondan fazla çocuğun da mülteci olup göç etmek zorunda kaldığı ve 10 milyona yakın çocuğun bu süreçte-

ki olumsuzluklardan etkilenip ağır travmalar yaşadığı bilinmektedir.³⁴

Savaşlar sadece yetişkinlerin değil aynı zamanda çocukların da hayatını söndürmektedir. Örneğin, dokuzuncu yılına giren Suriye savaşında, resmî verilere göre şu ana kadar 28.226 çocuk hayatını kaybetmiş, 4.469 çocuk ise tutuklanmıştır. Tutuklanan çocukların pek çoğunun akıbeti bilinmemektedir. Tutuldukları yerlerde uğradıkları işkenceler sonucu yaşamını yitiren çocuk sayısının ise 176 olduğu belirtilmektedir.³⁵ Çok daha fazla çocuğun akıbeti ise savaş ortamında

düzenli kayıt tutulamadığı için bilinmemektedir.³⁶

Dünyanın farklı bölgelerinde hâlihazırda süren savaş ve çatışmalar sebebiyle çocuklar maddi manevi büyük kayıplar yaşamaya devam etmektedir. Ayrıca her yıl daha önceki savaşlar sırasında rakip devletlerce döşenip temizlenmeyen kara mayınlarının patlaması sonucu 8.000 ilâ 10.000 arası çocuğun öldüğü veya engelli hâle geldiği bildirilmektedir.

Her yıl temizlenmeyen kara mayınlarının patlaması sonucu 8.000 ilâ 10.000 arası çocuk yaşamını yitirmekte veya engelli hâle gelmektedir.

Dünya genelinde yetimhanelerde yaşayan çocuk sayısı tam olarak doğrulanmamış olsa da BM'ye göre bu sayı yaklaşık 2,7 milyondur.

DOĞAL AFETLER

➤ Sel, deprem, tsunami, kuraklık gibi doğal afetler toplumların hayatında çok ciddi travmatik yıkımlara yol açmaktadır. Geride büyük can kayıpları ve maddi hasar bırakan bu afetler, aynı zamanda çok sayıda çocuğun yetim veya kimsesiz kalmasına sebep olmaktadır. Özellikle altyapının yetersiz olduğu ya da hiç bulunmadığı bazı Asya ve Afrika ülkelerinde büyük yıkımlara yol açan doğal afetler, buralardaki yetim nüfusu-

nu arttıran başlıca faktörlerdendir. Örneğin 2004 yılında Hint Okyanusu'nda gerçekleşen deprem sonucu oluşan ve Açe'yi vuran tsunami de 227.898 kişi yaşamını yitirmiş;³⁷ 4.400'e yakın çocuk hem annesini hem babasını, 10.000'e yakın çocuk da bir ebeveynini kaybederek yetim kalmıştır.³⁸ Afrika'da da kurallık felaketine bağlı sebeplerle binlerce çocuk yetim kalmıştır.

YOKSULLUK

➤ Bugün yeryüzünde büyük çoğunluğu yetim ve/veya kimsesiz olan 385 milyonu aşkın çocuk, yoksulluk içinde yaşamaktadır. Yetimliğe yol açan en önemli faktörlerden biri olan yoksulluk, dünya genelinde etkili olan çok ciddi bir sorundur. 1,2 milyar insanın günde 1 dolardan

daha az bir parayla geçimini sağlamaya çalıştığı günümüz dünyasında³⁹ pek çok insan yoksulluğa bağlı sebeplerle yaşamını yitirmektedir. Yoksulluğa bağlı sebeplerle en fazla sayıda çocuğun yetim veya kimsesiz kaldığı ülkeler genellikle Afrika kıtasında yer almaktadır.

HASTALIK

➤ Dünya üzerinde milyonlarca kişi ölümcül etkileri olan salgın veya kronik hastalıklarla mücadele etmektedir. Bu insanlardan bir kısmı yetersiz tıbbi imkânlar, gıdasızlık veya hijyen problemleri sebebiyle hayatını kaybetmektedir. AIDS, sıtma, ebola gibi hastalıklar özellikle Afrika'da, Orta ve Güney Amerika'da sıkça görülmektedir. Bugün dünyada her 14 saniyede bir, bir çocuk anne veya babasını

AIDS sebebiyle yitirmektedir.⁴ Mevcut veriler dünyada 13 milyondan fazla çocuğun AIDS nedeniyle yetim kaldığını göstermektedir.⁴¹ On binlerce çocuğun öksüz kalmasına yol açan bir diğer sebep de gebelik ve doğumla ilgili oluşan komplikasyonlara bağlı anne ölümleridir. İstatistikler her yıl 568.000 kadının belirtilen sebeplerle yaşamını yitirdiği ortaya koymaktadır.⁴²

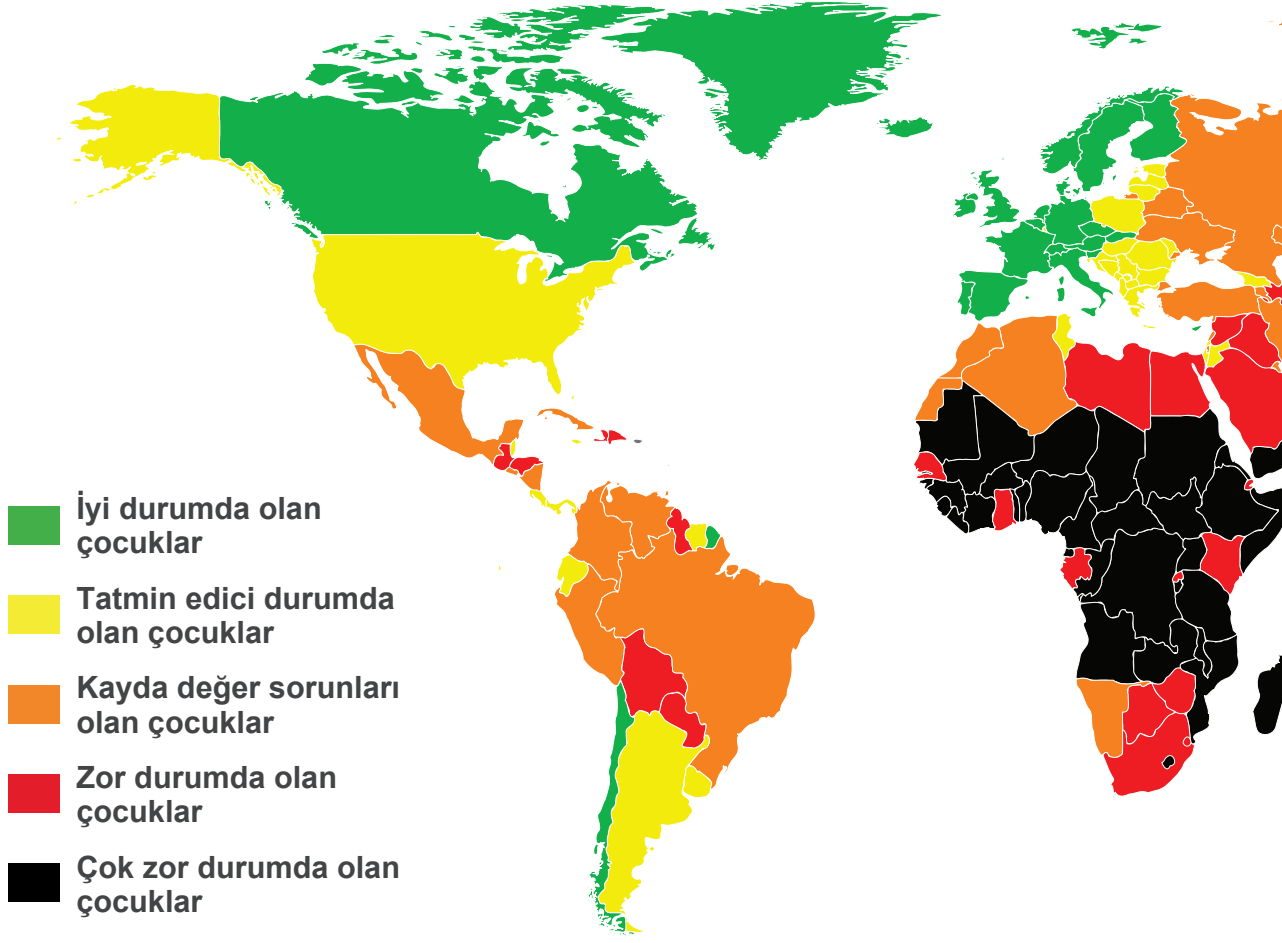
EVLATLIK VERİLME

➤ Bugün dünya genelinde maddi problemler, evlilik dışı ilişkiler, genç yaşta ebeveyn olma sorumluluğunu taşıyamama yahut bunu istememe, çeşitli sosyal baskılar vb. birçok sebepten ötürü çocuğunu bir başkasına evlat-

lık veren veya kurumlara teslim eden aile sayısı azımsanmayacak ölçüdedir. Yetimhanelerde yaşayan çocuk sayısı tam olarak doğrulanmamış olsa da BM'ye göre bu sayı yaklaşık 2,7 milyondur.⁴³

DÜNYA ÇOCUKLARININ

Dünya çocuklarının haklarını gösteren harita, yetim çocukların durumuna dair de fikir vermektedir. durumunun en kötü olduğu siyah ve kırmızı ile gösterilen bölgeler aynı zamanda çok sayıda yetim yetimlerin içinde bulunduğu şartların çok zor olduğu bölgelerdir.

Kaynak: www.humanium.org

SAVAŞ MAĞDURU YETİMLERİN YAŞADIĞI ZORLUKLAR

İsrail saldırıları altında yaşam savaşı veren Filistinli çocukların %42'sinin birden fazla engele sahip olduğu belirtilmektedir.

➤ Savaş mağduru yetimler sağlık, güvenlik, psikolojik, sosyal, ekonomik ve

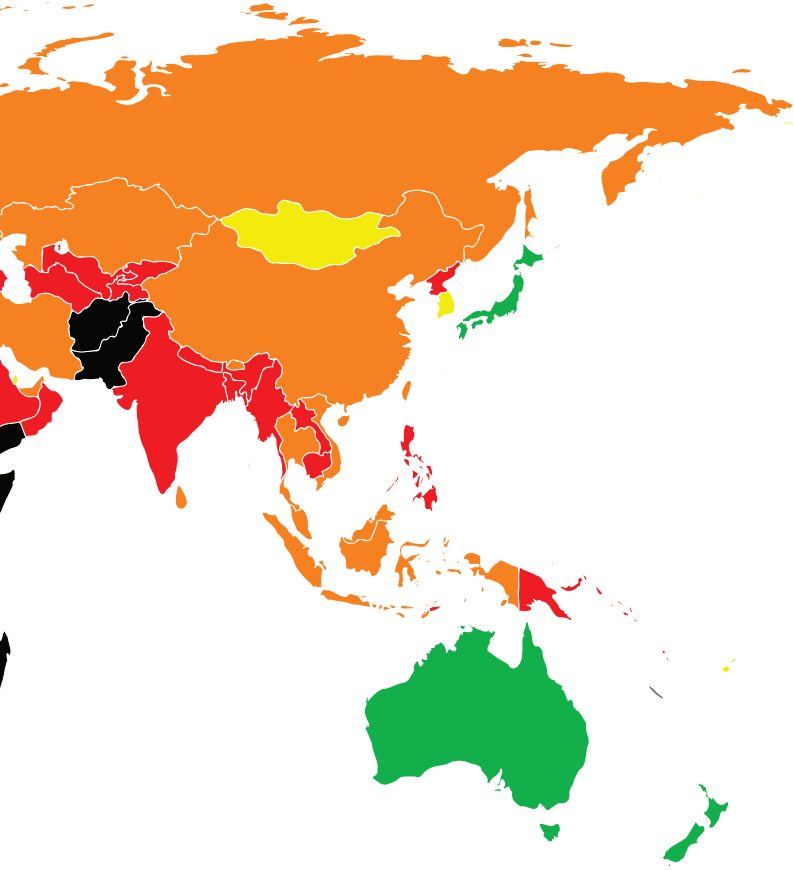
eğitim başta olmak üzere çok çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

SAĞLIK PROBLEMLERİ

➤ Savaşta ebeveynini kaybeden çocukların genel sağlık durumunda yaşa-

dıkları travmanın bir sonucu olarak bazı ciddi bozukluklar oluşabilmek-

DURUMU 2018

Dünya genelinde AIDS sebebiyle yetim kalan çocuk sayısının 13 milyondan fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Dünya çocuklarının nüfusun yaşadığı ve

tedir. Bu çocukların dil becerilerinin gelişimi etkilenebilmekte, konuşmalarında yavaşlama veya ileri düzeydeki vakalarda kekemelik görülebilmekte; tensel temastan, göz kontağından rahatsız olma, yeme ve uyku bozuklukları gibi durumlar oluşabilmektedir.

Birçok araştırma, bu çocuklarda görülen rahatsızlıkların çoğunun aslında psikosomatik olduğunu ve tamamen içinde buldukları zorluklar neticesinde ortaya çıktığını açıkça ortaya koymuştur. Özellikle ebe-

veyn kaybı yaşayan çocuklarda depresyon, anksiyete bozuklukları, fobiler, öfke ve stres kontrol problemleri, astım, baş ağrısı, mide rahatsızlıkları ve intihar teşebbüsleri görülmüştür, bu araştırma sonuçlarını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca regresyon olarak ifade edilen birtakım gerileme davranışları da yine bu tür kayıplar yaşayan çocuklarda sıkça gözlemlenebilmektedir.

Bu türden sağlık problemleri genel olarak gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde ve savaş bölgelerinin

Araştırmalar
her yıl yaklaşık
1,2 milyon
çocuğun insan
ticaretine konu
olduğunu ortaya
koymaktadır.

de oldukça sık görülmektedir. Hastane ve sağlık kuruluşlarının bombalanması, doktor ve sağlık çalışanlarının öldürülmesi, gerekli tıbbi malzemelerin tedarik edilememesi ve neticesinde çok sayıda kişinin sakat kalması veya yaşamını yitirmesi, buralarda her zaman ihtimal dâhilindeki sonuçlardır. Örneğin, sekiz yılı geride bırakan Suriye savaşında, hijyenik olmayan kamp, çadır, konteyner koşullarında hayatlarını devam ettirmek zorunda kalan Suriyeli çocuklar, her gün pek çok hastalık riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu sağlıksız ortamlarda yaşayan yaşlılar ve çocuklar bütün bu olumsuzluklardan fazlasıyla etkilenmekte ve sıklıkla bazı rahatsızlıklar geliştirmektedirler. Buralarda görülen rahatsızlıklar şu şekildedir:

- ✦ Beslenme bozuklukları
- ✦ Büyüme ve gelişim gerilikleri
- ✦ Anemi
- ✦ İshal
- ✦ Kızamık
- ✦ Sıtma
- ✦ Solunum yolu enfeksiyonları gibi bulaşıcı hastalıklar
- ✦ Fiziksel şiddete bağlı yaralanmalar
- ✦ Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar
- ✦ İstenmeyen gebelikler
- ✦ Riskli gebelikler
- ✦ Düşükler
- ✦ Doğum komplikasyonları
- ✦ Erken doğum
- ✦ Depresyon
- ✦ Uyku bozuklukları
- ✦ Ruhsal sorunlar
- ✦ Diş sağlığı sorunları

- ✦ Solunum hastalıkları
- ✦ Diyabet
- ✦ Engellilik⁴⁴

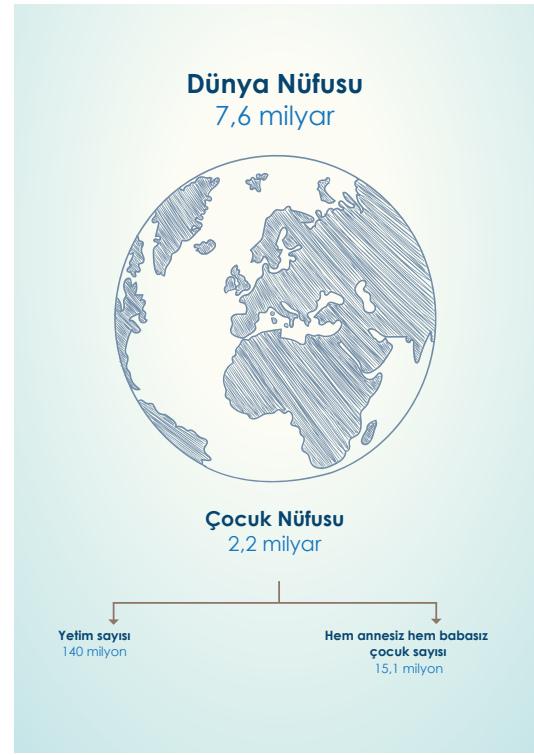
Herkes için çok zorlu olan bu koşullar, yetim ve kimsesiz çocuklar için çok daha zordur. Sahipsizlik, hastalık veya engellilik durumu, oldukça kötü koşullarda yaşam mücadelesi veren bu çocukları her türlü istismara açık hâle getirmektedir.

Savaş bölgelerindeki yetimlerin karşılaştığı en yaygın sağlık sorunlarından biri de engelliliktir. Bu durum kimi zaman doğuştan olmakla birlikte çoğunlukla savaşa bağlı sebeplerle gerçekleşmektedir. Bugün savaş sebebiyle engelli duruma düşmüş binlerce çocuk olduğu bilinmektedir ancak bu çocuklarla ilgili kesin bir sayı vermek mümkün değildir. Ortadoğu başta olmak üzere dünyanın pek çok bölgesinde yaşanan sıcak çatışmalar, geride çok sayıda yetim ve sakat çocuk bırakmaktadır. Bu konudaki en çarpıcı verilerden biri de dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'de 2014 yılında yayımlanan bir raporda yer almaktadır. Raporda, ülkedeki engelli yetim sayısının her yıl 30.000 ila 50.000 arasında arttığı belirtilmektedir.⁴⁵

Özellikle kimyasal silahların kullanıldığı savaşlarda bu durumun yol açtığı olumsuzlukların etkisi yıllarca devam etmektedir. Dünyada söz konusu kimyasallar sebebiyle zihinsel yahut fiziksel olarak engelli doğan çok sayıda çocuk vardır. Örneğin uzun ve yoğun bir savaş sürecinin yaşandığı Afganistan'da 1980'li yıllarda 300.000'den fazla engelli çocuk olduğu, 2005-2006 yıllarında ise bu sayının savaş ve özellikle kara mayınları sebebiyle 867.100'e yükseldiği tespit edilmiştir.⁴⁶ İsrail saldırıları altında yaşam savaşı veren Filistinli çocukların %42'sinin ise birden fazla engeli sahip olduğu belirtilmektedir.⁴⁷

Kimyasal silahların etkisinin aneden bebeğe geçmesi gibi AIDS de aynı şekilde anneden bebeğe geçebilmektedir. Yetişkinlerin olduğu kadar çocukların hayatını da tehdit eden bu hastalık, özellikle Afrika'da yaygın olarak görülmektedir. Bu hastalığa sebep olan HIV virüsü bugüne kadar çok sayıda insanın yaşamını yitirmesine, binlerce çocuğun ise yetim kalmasına sebep olmuştur. Örneğin Sierra Leone'de 310.000, Uganda'da ise 2,9 milyon çocuğun AIDS nedeniyle yetim kaldığı belirtilmektedir.⁴⁸ Yine Zimbabve'deki yetimlerin %74'ünün, Güney Afrika'dakilerin de %63'ünün yetimlik sebebi AIDS'tir.⁴⁹ 1,7 ila 3 milyon yetimi olan Kenya'daki yetimlerin üçte

biri de AIDS sebebiyle yetim kalmıştır.⁵⁰ Çok sayıda çocuk da ebeveynlerinden geçen bu virüs dolayısıyla yaşamını yitirmiştir. Örneğin 5,5 milyondan fazla yetimin bulunduğu Etiyopya'da 85.000'den fazla yetimin HIV taşıyıcısı olduğu belirtilmektedir.⁵¹ Dünya genelinde AIDS sebebiyle yetim kalan çocuk sayısının 13 milyondan fazla olduğu tahmin edilmektedir.⁵²

GÜVENLİK PROBLEMLERİ

Savaş bölgelerinde en sık yaşanan ve binlerce kişiyi etkileyen en önemli sorunlardan biri de güvenlik sorunudur. Bombardimanlar ve çatışmalar sebebiyle can güvenliğinin olmaması insanları evlerini, hatta ülkelerini terk etmek zorunda bırakmaktadır. Milyonlarca kadın, çocuk, yaşlı, her türlü tehlikeyi göze alarak daha güvenli bölgelere ulaşabilmek için yollara düşmektedir. Sadece Suriye savaşında 11 milyonu aşkın insan yerinden edilirken, bunlardan 5,6 milyonu ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Yurt dışına çıkabilenlerden 3,5-4 milyonu Türkiye'ye gelirken diğerleri Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır başta olmak üzere dünyanın farklı yerlerine göç etmiştir.⁵³

Bu denli yoğun mülteci akışının olduğu sınır hatlarında pek çok kişi, insan tacirlerinin, organ mafyasının vb. diğer kötü niyetli oluşumların hedefi olmaktadır. Özellikle kadınlar ve sahipsiz çocuklar büyük risk altındadır. Araştırmalar her yıl yaklaşık 1,2 milyon çocuğun insan ticaretine konu

olduğunu ortaya koymaktadır.⁵⁴ Bu çocukların önemli bir bölümünü de yetimler oluşturmaktadır. İnsanların umutlarını suistimal eden bu suç örgütleri, yasal olmayan şekilde yetimleri evlatlık verme, dilendirme, organ ticareti, insan kaçakçılığı vb. pek çok suç teşkil eden fiil gerçekleştirmektedir. Örneğin son beş yılda Avrupa'ya göç eden çocuklardan 10.000 kadarından haber alınamaması, büyük bölümü yetim olan bu çocukların akıbeti konusunda ciddi soru işaretlerine sebep olmaktadır.⁵⁵

Özellikle çok sayıda yetim kız çocuğunun fuhuş ticaretinde ve ev işçiliğinde kullanılmak üzere kaçırıldığı bilinmektedir. Ayrıca yasa dışı örgütlerin elindeki yetimlerin türlü illegal işlerde ve çocuk asker olarak kullanıldıkları da pek çok raporda kayıt altına alınmıştır. Örneğin, 2010 yılında Kolombiya'daki binlerce yetimin aileleri tarafından çocuk askerliğe zorlandığı,⁵⁶ yine Suriye'de 3.377 çocuğun zorla silah altına alındığı tespit edilmiştir.⁵⁷

Suriye'deki savaş sebebiyle pek çok yetişkinde ve çocukta ciddi depresyon, stres, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, madde bağımlılığı, intihar eğilimi, tükenmişlik sendromu, hiperaktivite gibi rahatsızlıklarla değersizlik ve yalnızlık hisleri ortaya çıkmış ve insanların ruhlarında derin yaralar açılmıştır.

2002 yılında Rusya'da yapılan bir çalışmada yetiştirme yurtlarından ayrılan yetimlerin durumu araştırılmıştır. Çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar bir hayli çarpıcıdır. Çalışma kapsamında 18 yaşını tamamladıktan sonra kurum dışına çıkan 15.000 Rus yetimle kurumdan ayrılışlarından iki yıl sonra görüşülmüştür. Bu gençlerin yaklaşık 5.000'inin işsiz, 6.000'inin de evsiz olduğu, yaklaşık 3.000'inin suça karıştığı, 1.500'ünün

ise en az bir kere intihara kalkıştığı, çok sayıda yetimin ise fuhuş yapmaya zorlandığı tespit edilmiştir.⁵⁸

Dünyanın en fakir ikinci ülkesi olarak kabul edilen ve insanların savaşların gölgesinde yaşam mücadelesi verdiği Afganistan'da ise, 2009 yılında 250 çocuk, terörist saldırılar sebebiyle hayatını yitirmiştir. Ülkede pek çok yetimin de çocuk savaşçı olarak kullanıldığı bildirilmektedir.⁵⁹

PSİKOLOJİK PROBLEMLER

❖ Savaşlar bireylerin yaşantısında yıkıcı etkiye sahip travmatik olaylardır. Birey üzerinde ciddi psikolojik ve bilişsel birtakım olumsuz etkiler bırakırlar ve bu etkiler yaşanan olayın şiddetine bağlı olarak kısa veya uzun süreli devam eder. Savaş ve çatışmalar çocuklarda, özellikle de yetimlerde çok daha büyük yıkımlara neden olmaktadır. Çünkü zaten ebeveynin yokluğu çocuk için yeterince olumsuz bir durumken, bir de savaşın yıkıcı etkileriyle başa çıkmak zorunda kalmak, yetimleri büsbütün kırılğan hâle getirmektedir. Ya-

pılan saha çalışmaları bakımından en yakın örnek durumundaki Suriye savaşı, yetimlerin yaşadığı psikolojik ve sosyal sorunlara dair önemli ipuçları vermektedir. Zira bu savaş sebebiyle pek çok yetişkinde ve çocukta -yetim olsun olmasın- ciddi depresyon, stres, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, madde bağımlılığı, intihar eğilimi, tükenmişlik sendromu, hiperaktivite gibi rahatsızlıklarla değersizlik ve yalnızlık hisleri ortaya çıkmış ve insanların ruhlarında derin yaralar açılmıştır. Savaş bölgesinde yetim olmanın

psikolojik etkileri, savaş dışı koşullarda yaşayan yetimlere göre daha da ağırdır. Zira ebeveynlerinden birini veya her ikisini çeşitli nedenlerden dolayı kaybeden ve onlarsız büyümek zorunda kalan çocuklar, kimlik oluşturma sürecinde birçok zorlukla karşılaşmakta; psikolojileri bu durumdan son derece olumsuz etkilenmektedir. Elbette ebeveyni olmayan her çocuk psikolojik veya sosyal problemler geliştirecek diye bir durum söz konusu değildir fakat şu da bir gerçektir ki, çocukların gelişim çağında veya yetişkinlik çağında ebeveynsiz kalmaları, gözlemlenebilir şekilde olumsuz etkilere yol açabilmektedir.

Anne; çocuğa hayatı boyunca bakım veren, sevgi gösteren, her türlü ihtiyacıyla ilgilenen, eğitimine destek olan ve geleceğe hazırlayan, güven aşılayıp çocuğun en özeline bile paylaşılabilirdiği bir figürdür. Yoksunluğu durumunda bütün bu maddi manevi ihtiyaçların karşılanması sekteye uğramaktadır. Baba figürü ise; çocuğa sevgi, sorumluluk, sosyallik, eğlence, öz güven, zorluklarla mücadele ve saygı öğreten bir konumdadır.

Yetimlerde görülebilecek psikolojik problemleri farklı alt başlıklar altında incelemek, meselenin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Buna göre savaş mağduru yetimlerde sıklıkla rastlanan sorunlar aşağıda belirtilmiştir.

Yaşam Becerileri Eksikliği

Bir insan nasıl sever, yaşadığı zorluklar karşısında nasıl güçlü durur, çevresine karşı saygılı olmayı, güven vermeyi nasıl öğrenir, kendini ve sevdiklerini nasıl korur, nasıl başarılı olur, nasıl para kazanır ve benzeri birçok yaşamsal beceri, bir çocuğun ebeveynini gözlemleyerek zamanla öğrendiği değerlerdir. Çocuğun gerek akademik gerekse sosyal becerilerinin gelişmesine ve daha aktif

olmasına yardımcı olmaya çalışan baba, çocuğun hayatından çıkınca bu alanlardaki becerilerde de gerileme ve yaşlılarına kıyasla yavaşlama görülebilir. Yaşam becerilerinin ebeveynin olmadığı durumlarda nasıl etkilendiğini inceleyen birçok araştırma, ebeveyn kaybı yaşayan çocukların daha düşük notlar aldığını ve yaşlılarına göre daha çekingen, daha içe kapanık olduğunu göstermiştir.

Suç İşleme

Özellikle ebeveyn kaybı sonrası duygusal olarak hassaslaşan ve duygularının dışavurumunu öfke ile gerçekleştiren çocuğun suç işleme oranı, diğer çocuklara kıyasla daha fazladır. Terk edilmişlik hissi ağır basan çocuk, yaşadığı yalnızlık ve hayal kırıklığı sonucu öfke geliştirip bu öfkeyi çevresine yansıtabilmektedir. Saldırganlık neticesinde kavgaya karışma, suç işleme, antisosyal davranışlar sergileme, şiddet eylemleri gerçekleştirme veya otorite tanımamaktan kaynaklı kural tanımazlık ve sosyal uyumsuzluk, çocuğu daha kolay suç işler hâle getirebilmektedir.⁶⁰

Sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı, anne ve/veya babası olmayan yahut ebeveyni boşanmış gençler arasında çok yaygındır.

İstismar, 18 yaşın altındaki çocukların beden ve ruh sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerindeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen her türlü fiziksel, duygusal, cinsel sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır.

Madde Kullanımı

Günümüzde yaygın bir şekilde ve çoğunlukla gençler arasında kullanılan maddeleri tüketen bağımlılara bakıldığında, tek ebeveynli veya ebeveynsiz çocuk ve gençlerin oranlarının azımsanamayacak ölçüde olduğu görülmektedir. Özellikle sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı, anne ve/veya babası olmayan yahut ebeveyni boşanmış gençler arasında çok yaygındır. Yapılan araştırmalara göre, boşanmış ailelerden gelen bireylerin sigara içme oranları %14 iken, boşanmamış ve ayrı olmayan ailelerden gelenlerde bu oran %9'dur. Hayatının herhangi bir döneminde alkol bağımlılığı olanların oranı, boşanmış ailelerden gelen bireylerde %18,2 iken boşanmamış ailelerden gelenlerde %13,1'dir.⁶¹ Başka bir araştırma ise, eroin bağımlılarının %50'den fazlasının boşanmış ailelerden geldiğini ortaya koymaktadır.⁶²

Güven Duygusunda Zedelenme

Birçok ailede baba, koruma sağlayan kişidir. Bu yüzden baba çocuğun hayatından çıktığında çocukta büyük bir boşluk hissi ve güvensizlik gelişir. Çocuk bu durumda kendisini nasıl koruyacağını, zorluklarla nasıl mücadele edeceğini bilemeyebilir. Bundan sonra eve kim para getirecek, nasıl geçilecek, annesini ve kardeşlerini kim koruyacak gibi sorularla boğuşan çocuk, bu korku ve güvensizlik hissi ile ileride anksiyete bozuklukları da geliştirebilir.

Sevgi Yoksunluğu

İnsanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biri sevgidir. Sevgi ihtiyacını anne ve babasından karşılayan bebek, çocuk, yetişkin her zaman bu duygusal bağa gereksinim duyar. Fakat ebeveyn yoksunluğunda sekteye uğrayan bu sevgi ihtiyacının karşılanması için çocuklar farklı yollara başvurabilirler. Özellikle babalarına çok düşkün olan kız çocuk-

ları, bu sevgi ihtiyacını ileride kendilerine biraz ilgi gösteren ilk karşılaştıkları kişiyle yahut kendilerinden yaşça oldukça büyük biriyle tamamlamaya çalışabilir; ya da tam aksi yönde, başka bir insanı sevmekte ve bağlanmakta güçlük çekebilirler.

Öfke ve Saldırganlık

Ebeveynini kaybeden çocuklar, yalnız kalmanın da verdiği kaygı ile ne yapacaklarını bilememe ve yoksunluk hissettikleri için, hayata ve kendilerine karşı öfke geliştirebilirler, çevrelerindeki herkesi suçlayabilir ve saldırgan tavırlar sergileyebilirler. Özellikle kayıp henüz çok yeni ise ya da çocuk yaş sürecinde ise, bu tarz davranışsal ve duygusal tepkiler çok sık gözlemlenir. Çocukta saldırganlığın yanı sıra içe kapanıklık, ağlama ve çocuksu birtakım eylemler de görülebilir.

Özgüven Eksikliği ve Aşağılık Kompleksi

Annesiz veya babasız büyüyen çocukların yaşadığı sorunlardan biri de diğer çocuklara kıyasla daha kusur-

lu, daha aciz veya daha değersiz olduklarını düşünmeleridir. Bu tarz düşünceler ister istemez aşağılık kompleksinin gelişmesine yol açabilir ve diğer çocuklarla kendilerini kıyaslamaları neticesinde de özgüven eksikliği gibi problemler gün yüzüne çıkarabilir. Bu yanlış düşünce düzeltilmediği sürece, çocuk kendini değersiz ve mutsuz hissetmeye devam edecektir.

Cinsellikle İlgili Problemler

Ebeveyni olmayan kız ve erkek çocukların cinsellik konusuna verdiği tepkiler birbirinden farklılık göstermektedir. Kızlarda genellikle sevgi arayışı ve buna bağlı olarak da küçük yaşta cinsel ilişkiye girme durumu söz konusu olabilmektedir. Baba figürünün boşluğunu dolduracak bir ilişki arayışına girebilen bu gençler arasında yaşitlarına nazaran daha erken yaşta flörtleşme, daha fazla cinsel aktivitede bulunma ya da erken yaşta evlilik ve erken yaşta gebelik gibi durumlar gözlemlenebilmektedir. Ancak tam tersi bir şekilde cinsel ilişki kurmada güçlük çekme durumu da görülebilmektedir. Erkek çocuklarda ise, baba figürünün ek-

Dünya üzerinde sokaklarda yaşayan 150 milyon çocuk vardır ve bu çocukların ekseriyeti de yetim ve kimsesizdir.

sikliği neticesinde cinsel kimlikle ilgili kafa karışıklıkları oluşabilmekte, sağlıklı rol model olan babanın yokluğu sonucu cinsellikle ilgili bazı sıkıntılar yaşanabilmektedir.

Sosyal Problemler

Zaman zaman birer otorite figürü olarak da görülen anne ve baba, çocukların hayatını disipline etmede ve yön gösterip yardımcı olmada önemli rol oynar. Anne baba eksikliklerinde çocuklar, özellikle de erkek çocuklar, herhangi bir otorite figürüne yeniden bağlanmada ve uyum sağlamada ciddi güçlükler yaşayabilirler. Biraz daha kural tanımaz, asi ve dik başlı olmalarının sebebi, yeni otoriteye karşı geliştirdikleri adaptasyon probleimidir. Bu süreçte bu çocuklar evi terk etme, okulu asma, toplumsal kuralları çiğneme veya toplum malına zarar verme, anne babası olan çocuklara kıyasla daha asi, saldırgan ve kontrolsüz olma gibi tavırlar sergileyebilirler.

İstismar, 18 yaşın altındaki çocukların beden ve ruh sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerindeki gü-

ven duygusunu olumsuz yönde etkileyen her türlü fiziksel, duygusal, cinsel sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlardır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (World Health Organization-WHO) göre erişkinlerin yaklaşık %25'i çocukluk dönemlerinde fiziksel istismara uğramakta; kadınların %20'si, erkeklerin ise %8'i çocukluklarında cinsel istismara maruz kalmaktadır. Ayrıca dünyada her yıl 15 yaş altında 31.000 çocuğun istismar sebebiyle yaşamını yitirdiği bilinmektedir.⁶³

Maalesef istismar vakaları savaş bölgelerinde çok daha yaygındır. Araştırmalar savaş bölgelerinde 15 yaşın altında 40 milyon çocuğun istismar ve ihmal mağduru olduğunu, sağlık ve sosyal bakım hizmetlerine ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.⁶⁴ Örneğin Afganistan'da her yıl 1.500 çocuğun cinsel istismara uğradığı fakat çeşitli nedenlerden ötürü bu durumun sorumlularının ortaya çıkartılıp olayların aydınlatılmadığı bildirilmektedir.⁶⁵

Küçük yaşta bir çocuğun özellikle de yetim olmasından ötürü başına gelebilecek en sarsıcı ve acı durum-

lardan biri de toplumsal dışlanma ve yalnız bırakılmadır. Bu durum kimi zaman çocuğun kendi iradesiyle, insanlardan uzaklaşmak istemesiyle gerçekleşirken kimi zaman da toplumun, yaşlılarının uyguladığı empati yoksunu tavırlar ve söylemler neticesinde gerçekleşebilmektedir. Anne babasının olmayışını bir sorun, suç ya da hata olarak yanlış yorumlayan yetimin bu nedenlerle sosyal ortamlardan kendini izole etmesi ve giderek içine kapanması sıklıkla görülebilen bir durumdur. Bu duruma bir de mültecilik gibi bir olgu eklendiğinde toplumsal dışlama ve çocuğu, yetişkini yalnızlaştırma daha fazla gözlenebilmektedir. Ülkemizde yoğun bir şekilde bulunan Suriyeli nüfusu ve bu durumun sosyolojik yansımaları, bu konuya en canlı örnektir. Yapılan son değerlendirmelere göre sadece Türkiye’de 0-18 yaş aralığında 1.662.171 Suriyeli çocuk bulunmakta⁶⁶ ve bu çocukların bir kısmını da yetimler oluşturmaktadır. Buradaki yetimlerin içinde buldukları koşullara bağlı olarak, sonuçları gelecekte ortaya çıkacak ciddi travmalar yaşadıklarını söylemek bir kehanet değildir.

Maalesef ülkelerindeki savaştan ötürü mecburen başka topraklara göç eden ve güvenli diye buralara sığınanlara karşı insanların tavrı her zaman dostane değildir ve bu durum özellikle kadın ve sahipsiz çocuklar için oldukça zorlayıcı olabilmektedir. Ayrıca bahsi geçen gruplar dışında, dünya üzerinde sokaklarda yaşayan 150 milyon çocuk vardır ve bu çocukların ekseriyeti de yetim ve kimsesizdir.⁶⁷

Yetimleri, özellikle de savaş coğrafyalarındaki yoksul, kimsesiz ve küçük yaşta yetimleri hedef alan bir başka olumsuzluk ise misyonerlik faaliyetleri yürüten ya da bu gö-

rünümü kullanarak farklı amaçlarla çocukları hedef alan yapılardır. Bu çalışmalarını özellikle afet ve savaş bölgeleri başta olmak üzere dünyanın birçok yardıma muhtaç coğrafyasında yürüten Hristiyan yardım kuruluşları, çocukları ve bölge halkını Hristiyanlaştırmak için çeşitli metotlar kullanmaktadır. Kimi zaman belli bir ücret karşılığında kimi zaman ise burs, yiyecek, kalacak yer, iş ve eğitim imkânı sağlayarak veya sağlık hizmeti, yardım faaliyetleri, evlat edinme gibi metotlarla yetimlerin inançlarını değiştirmeyi hedefleyen bu gruplar, özellikle Afrika, Asya, Ortadoğu ve Balkanlar’da çeşitli adlarla varlıklarını devam ettirmektedirler.

Ekonomik Problemler

Dünya genelinde yaklaşık 385 milyon çocuk, ağır yoksulluk şartları altında yaşamaya çalışmaktadır.⁶⁸ Özellikle Afrika ülkelerinde beş yaşına gelmeden yaşamını yitiren çocukların sayısı bir hayli yüksektir. Kronik yoksulluk, işsizlik ve eğitim düzeyinin düşüklüğü

Dünya genelinde 263 milyon çocuk düzenli olarak okula gidememekte ve eğitim alamamaktadır.

gibi nedenlerle insanlar iş bulmada ve çalışma hayatını sürdürmede güçlük çekmektedirler. Bu duruma bir de savaşlar eklendiğinde söz konusu coğrafyalarda yıllarca sürececek kalkınma problemleri ve ekonomik krizler meydana gelmektedir. Küresel bir sorun olan ekonomik problemler, özellikle anne ve/veya babası olmayan ve başkalarının yardımlarıyla geçinmeye çalışan yetimleri ciddi biçimde sarsmaktadır. Örneğin günümüzde sıcak savaşın devam ettiği Yemen'de 12,3 milyon çocuk insani yardıma muhtaç durumdadır. Ülke halkının %54'ü yoksulluk içerisinde yaşam mücadelesi vermektedir. Yemen'de çocukların %23'ü ise çocuk işçi olarak çalış-

tılmaktadır.⁶⁹ Bu oranlar Afganistan'da daha da yüksektir. Afgan halkının %54'ü ağır yoksulluk altında yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır.⁷⁰ Buradaki çocukların %29'u ise çocuk işçi olarak riskli işlerde çalıştırılmaktadır. Dünyanın en fakir ülkelerinden biri olan Burundi'de ise halkın %68'i yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır ve 600.000'den fazla yetimin olduğu ülkede çok fazla sayıda çocuk işçi vardır.⁷¹

Eğitim Problemleri

Dünya genelinde 263 milyon çocuk düzenli olarak okula gidememekte ve eğitim alamamaktadır. ⁷² İlkokul çağındaki 80 milyona yakın kız çocuğu,

hiç okula gidememektedir.⁷³ Yıllarca süren Irak savaşı sebebiyle bu ülkede okula gidemeyen çocukların oranı %22'dir.⁷⁴ Hâlen devam etmekte olan Yemen savaşı nedeniyle ülkedeki 2 milyon çocuk okula gidememektedir. Yemen'de her 10 okuldan biri zarar görmüş ya da yıkılmış durumdadır.⁷⁵ 11 milyon çocuğun olduğu Suriye'de ise, okul çağındaki 8 milyon çocuktan 3 milyonu okula gidememektedir.⁷⁶ Afganistan'da uzun yıllar süren savaş bitmiş olsa da ülkedeki okul çağındaki çocukların %42'si hâlâ okula gidememektedir. Eğitim imkânından mahrum olan bu çocuklarının çoğunun yetim olduğu tahmin edilmektedir.⁷⁷ Somali'de

de okul çağı çocuklarının %49'u okula gidememektedir.⁷⁸

Savaşların yaşandığı coğrafyalarda veya çatışma hâlinin sürdüğü yerlerde eğitim sistemi ciddi anlamda zarar görmekte ve çocukların doğal hakkı olan eğitim görme hakkı, çoğunlukla ellerinden alınmaktadır. Ebeveyn yokluğu ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalar; tek ebeveynli ailelerin çocuklarının eğitim başarısının daha düşük olduğunu göstermektedir.⁷⁹ Buna bir de savaş ortamında yetimlik durumu eklendiğinde bu çocukların hem eğitim sistemine katılımları azaltmakta hem de eğitim başarıları ciddi oranda düşmektedir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çocukların duygusal, davranışsal ve sosyal gelişimlerinde kız çocuğu için anne, erkek çocuğu için de baba, rol model değeri taşımaktadır. Ebeveynlerinden birinin veya her ikisinin eksikliği, çocuk için oldukça sarsıcı sonuçlara yol açabilmektedir. Ancak babasızlığın sebep olabileceği psikolojik bozukluklar annelerin alabileceği bazı önlemlerle, annesizliğin sebep olabileceği psikolojik bozukluklar da babaların alabileceği bazı önlemlerle azaltılabilir ya da tamamen önlenir.

Toplum, anne ve/veya babası olmayan çocuklara karşı sorumludur ve bu sorumluklarının başında da onlara ahlaki ve insani değerleri aşılacak; paylaşmayı, muhabbeti, empati kurmayı öğretmek gelmektedir. Çocuk, anne ve/

veya babasız olsa da yalnız olmadığını hissederse, özgüveni desteklenip kaliteli bir iletişim kurması sağlanırsa, yakını olan birine sağlıklı bir şekilde bağlanıp onu rol model alması mümkün olursa, yas sürecinden daha kolay çıkıp yaralarını daha kolay sarabilir. Aksi hâlde, tek ebeveynle büyüyen yahut hem yetim hem öksüz olan çocukların psikolojilerinin bu durumdan olumsuz etkilenmesi kaçınılmazdır. Sevgi ve güven duygusundan mahrum büyüyen çocukların karakterlerini ve dolayısıyla geleceklerini de olumsuz etkileyecek, böylece yıkıcı özellikler taşıyan bir nesil yetişmiş olacaktır.

Bu nedenle yetimler ve yetimlik konusu toplumlar için özel önemde bir konudur. Bu çocukların ruhen

ve bedenen sağlıklı bireyler olarak yetişmelerinden toplumdaki herkes sorumludur. Yetim ve kimsesiz çocukların yaşadığı sorunların tespiti ve ortadan kaldırılması için sistemli bir çalışma başlatılması büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda yetim çocukları korumak ve toplumu bilinçlendirmek için yapılabilecekler için bazı önerilere aşağıda yer verilmiştir:

- Hem kamu kurumları hem de toplum, yetimler konusundaki sorumluluklarını net bir şekilde üstlenmeli; resmî kurumlarla gönüllü kuruluşlar bu konuda aktif bir iş birliği içinde olmalıdır.
- Yetimleri ve kimsesiz çocukları korumak ve daha iyi standartlarda bir hayat sağlamak için tüm resmî kanallar ve gönüllü kuruluşlar aktif bir şekilde çalışmalıdır. Bunun için de bu çocukların karşılaştıkları sorunlar, mağduriyet alanları ve onları bekleyen bütün tehlikeler doğru bir şekilde tespit edil-

meli ve bütün insanların yetimler ve yetimlik konusunda bilinçlendirilmesi için çalışmalıdır. Bu amaçla devletler tarafından düzenlenecek konferanslar, eğitim programları, yayınlar fayda sağlayacak önemli çabalar olacaktır.

- Yetimlerle ilgili yasal düzenlemeler onların güncel ihtiyaçları da göz önünde tutularak yapılmalı ve yetimlerin tüm hakları koruma altına alınmalıdır.
- Yetimlere nasıl yardımcı olunabilir diye düşünmeden önce yetimliğe sebep olan faktörlerin nasıl ortadan kaldırılacağı düşünülmeli ve bu konuda alınabilecek her türlü önleyici tedbir alınmalıdır.
- Yetimlerin sağlık, eğitim vb. sorunları tespit edilip çözümlenmeli; ekonomik sorunlar sebebiyle çalışmak zorunda kalan çocuklar geçim endişesinden kurtarılıp çocukluklarını yaşayabilmelerine imkân sağlanmalıdır.

- Tüm dünyada açlık, kuraklık, hastalıklar, yoksulluk, savaşlar ve afetlerin yol açtığı trajedilerin önlenmesi ve bu sebeplerle oluşan yetimliğin ortadan kaldırılması için makro düzeyde hazırlanan planlarla bu sorunların çözümü için çalışılmalı ve bütün ülkeler bu konularda daha insancıl politikalar üretmeye zorlanmalıdır.

- Evlat edinme sisteminde var olan eksiklikler giderilmeli; özellikle Batı'da yaygın olarak kullanılan sistem sayesinde gerçekleştirilen ve dolaylı yoldan çocuk ticaretine kolaylık sağlayan uygulamalara son verilmelidir.
- Her ne şartta olursa olsun bir yetimin yaşamını öncelikle kendi vatanında, varsa akrabalarının yanında ve kendi kültüründen kopartılmadan sürdürmesine destek olunmalı, bu çocukların yetimhanelere yerleştirilmesi en son çare olarak düşünülmelidir.
- Yetimhane veya benzeri kurumlarda yaşamak zorunda kalan

çocuklar için her türlü fizikî ihtiyacı sağlanmış ortamlar hazırlanmalı, bu kurumlarda çalışanlar da yetimlik ve yetim psikolojisi hakkında bilgilendirilip bilinçlendirilmelidir.

- Yetimlikle ilgili az sayıdaki mevcut literatüre katkı sağlamak için çalışmalar yapılmalıdır. Toplumun bilgilenmesi ve bilinçlenmesi için elzem olan bu tür eserlerin hazırlanması amacıyla çalışmalar yürütmek, akademik yayınlar hazırlamak ve yerel-uluslararası camiada yetimleri, yaşadıkları sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin konuşulduğu toplantılar tertip etmek bu alanda yapılabilecekler arasındadır.
- Organ mafyaları, dilencilik çeteleri, fuhuş mafyaları, suç örgütleri, kaçakçılar vb. kötü niyetli tüm kişi ve kurumlar, savunmasız durumdaki binlerce yetim için çok ciddi tehdit unsurlarıdır. Yetimlerin korunması için önlemler alan resmî makamlar, aynı zamanda çocukları istismar eden bu yasa dışı işleri gerçekleştirenler hakkındaki cezaları da arttırmalıdır.
- Misyonerlere veya koruyucu aile sistemi adı altında yetimlerin inançlarını ve kültürlerini ifsad eden kişi ve kurumlara karşı daha bilinçli hareket edilmelidir. Bu noktada bizlere düşen en önemli sorumluluk ise, hem insani bir vazife olarak hem de Müslümanlar olarak yetim hakkını korumak, gözetmek ve yetime nasıl davranılması gerektiği hususlarında maddi manevi her meseleyi eksiksiz öğrenmektir.
- Yetim çocukların sağlıklı, umut dolu, eğitilmiş yetişkinler olabile-

leri için psikososyal destek almaları son derece önemlidir. Yetimlerin hayata en iyi şekilde hazırlanabilmek için gerekli her türlü profesyonel desteği almaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede özellikle savaş bölgelerinde travma üzerine uzmanlaşmış terapistler istihdam edilmesinin yetim çocuklar ve aileleri için en temel hizmetlerden biri olduğu muhakkaktır.

- Özellikle savaş bölgelerinde yaşam mücadelesi veren yetim çocuklar sağlık alanında pek çok problemle karşılaşmaktadır. Bunların en önemlisi de tedavi ve tıbbi imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle hastalıklarının tedavisinde geç kalınmasıdır. Ayrıca hijyenik olmayan ortamlarda yaşamak zorunda olmaları, gerekli tedavilere erişimde yaşadıkları kısıtlamalar, maddi imkânsızlıklar ve sağlık merkezlerine ulaşımında yaşadıkları güçlükler, sa-

vaş bölgelerindeki yetimlerin maruz kaldığı en temel zorluklardır. Bu noktada bombardımanlar neticesinde engelli olan çok sayıda yetim olduğu dikkate alınarak; fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin sayılarının artırılması, ortez protez merkezleri kurulması, tıbbi destek kapsamına giren akülü tekerlekli sandalye, koltuk değneği, engelli tuvaleti, işitme cihazı, gözlük, özel ilaç ve gıdalarla içme suyu temin edilmesi sağlık alanında yapılabilecekler arasındadır.

- Savaş bölgelerinde, devam eden çatışmalardan ötürü eğitim durma noktasına gelmiş, okullar bombalanıp yıkılmış, öğrenciler ve öğretmenler öldürülmüş, hasılı ciddi güvenlik sorunları meydana gelmiştir. Bu sebeplerle de eğitim sistemi ciddi anlamda sekteye uğramıştır. Bu koşullarda pek çok yetim okuma yazma dahi öğ-

Yetimlik bir çocuk için çok zorlu bir deneyimdir ancak bu durum hiçbir zaman her yetim ve öksüz çocuğun problemlili olacağı anlamına gelmez.

renememiş ya da en fazla ilkökulu tamamlayabilmiştir. Eğitimin çocukların, özellikle de yetim çocukların geleceği için önemi dikkate alındığında ilk yapılması gereken işlerden birinin eğitime destek olmak olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple özellikle savaş coğrafyalarındaki eğitim kurumlarının sayısının artırılması, fiziki şartlarının dizayn edilmesi, eğitim materyali ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Ayrıca engelli yetimler için de özel eğitim veren kurumların ve öğretmenlerin sayılarının artırılması ve taşınabilir eğitim sisteminin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

- ✦ Savaş bölgelerindeki 18 yaşını geçmiş yetim gençlerin ağır ve tehlikeli olmayacak işlere yerleştirilmeleri, çalışma ortamlarının fiziksel uygunluğunun sağlanması, bir işte uzmanlaşmaları için meslek kursları düzenlenmesi, bu kursları tamamlayan-

lara istihdam imkânı sağlanması, kendi işlerini kurmalarına destek olunması vb. girişimler, gerek devletler gerekse gönüllüler tarafından yapılabilecek yardımlardan bazılarıdır.

- ✦ Yetimlerin ebeveyn kaybı sebebiyle yaşadıkları psikolojik travma ve maruz kaldıkları diğer zorluklar yüzünden kapıldıkları yalnızlık hissini ortadan kaldırıp kendilerini değerli hissettirmek adına onlarla daha yakından iletişim kurmak, dostluk bağları oluşturmak ve bu sayede yetimliğe dair ön yargıların önüne geçmek, toplumun bütün fertlerine düşen en önemli sorumluluktur. Yetimlik, özellikle bir savaş coğrafyasında vuku bulmuş ise ve akabinde bir göç öyküsü söz konusu olmuşsa bu çocuklar için süreç çok daha ağır geçmektedir. Nefret söylemleri ve ötekileştirilmeye maruz kalan yetimler, bu olumsuzluklarla başa çıkmakta fazlasıyla zorlanmaktadır.

SONUÇ

➤ Bugün savaş mağduru yetimler bir yandan ebeveyn yoksunluğu ile başa çıkmaya çalışırken bir yandan da savaşın acımasızlığının üstesinden gelmek gibi bir yükün altındadır. Kuşkusuz yetimler toplumun ilgisini en fazla hak eden kesimdir. Bu noktada savaş mağduru yetimlerin psikolojik anlamda çok daha kırılgan olduğu da unutulmamalıdır. Bu sebeple yetimlerle ilgilenen kurumların bütüncül ve genel çözümlerin yanı sıra her bir yetimin kendi özel koşullarını dikkate alan kişiye özgü bakım modelleri geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir.

Şu bir gerçek ki, yetimlik bir çocuk için çok zorlu bir deneyimdir ancak bu durum hiçbir zaman her yetim ve öksüz çocuğun problemleri olacağı anlamına gelmez, böyle bir genelleme yapılması hiçbir koşulda doğru değildir. Toplumun ve ailelerin bilinçlendi-

rilip yetimi sahiplendiği ve desteklediği durumlarda her zaman ümit var olmak mümkündür.

Unutulmamalıdır ki, dünya tarihinde lider, siyasetçi, bilim insanı ve önemli görevlerde insanlığa hizmet eden anne ve/veya babası olmayan pek çok başarılı yetim isim vardır. Önemli olan yetimlik kavramı ile yakından tanışıp, yetimlerin yaşadıkları sorunların çözümüne katkı sağlayacak maddi manevi çabaları geliştirebilmektir.

Sonuç olarak çeşitli sebeplerden ötürü yetim ya da tek ebeveynli kalan çocuklarda birtakım psikolojik ve sosyal olumsuzluklar gözlemlenebilir, ancak bizler unutmamalıyız ki, gerekli önlemler alınıp gelecek neslin inşasında ahlak, vicdan ve insani değerler gözetildiği takdirde, her çocuk gelecek için bir umuttur.

EK

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI HAKKINDA

İHH İnsani Yardım Vakfı; bölge, din, dil, ırk ve mezhep ayrımı yapmaksızın dünyanın herhangi bir yerinde sıkıntıya düşmüş, felakete uğramış, zulüm görmüş, aç ve açıkta kalmış; savaş, doğal afet gibi sebeplerle mağdur olmuş, yaralanmış, sakat kalmış; evsiz, yurtsuz, tüm insanlara insani yardım ulaştırmak ve bu insanların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesini önlemek üzere 1992 yılından bu yana çalışmaktadır. Gönüllü faaliyetlerle başlayan ve 1995 yılında kurumsallaşan bu çalışmalar kısa

sürede 5 kıtada 135 ülke ve bölgeye yayılmış ve Türkiye'den tüm dünyaya ulaşan bir hayır köprüsü olmuştur. İHH, misyonunu gerçekleştirirken tüm dünyada öncelik sırasına göre;

- Savaş ve savaşın etkisinin sürdüğü ülke ve bölgelerde
- Doğal afetlerin vurduğu coğrafyalarda
- Yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı ülke ve bölgelerde faaliyet yürütmektedir.

MİSYONU

- Yeryüzünde adaletin ve iyiliğin hâkim olması için evrensel kardeşlik bilinciyle nerede olursa olsun muhtaç ve mazlum tüm insanlara ihtiyaç duydukları insani yardımı ulaştırarak onurlu bir yaşam sunmak.
- İnsanı yardıma muhtaç hâle getiren ve mazlum eden her türlü politika ve faaliyetleri önlemek üzere tüm insanların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmemesi için gerekli çalışmalarını yapmak.
- Değişen dünyada değişmeyen değerlerin yaşatılmasını sağlamak.
- İyiliği her zaman her yerde yaygınlaştırmak.

VİZYONU

- Savaşların ve doğal afetlerin sebep olduğu olumsuzlukların giderilerek bireylere ve toplumlara kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için destek olmak.
- Tüm dünyada yardımlaşma alanında öncülük ederek ülkeler ve kurumlar arasında iş birliğini geliştirip ortak bilinç oluşturmak.
- Yardıma muhtaç duruma düşmüş toplumların kişi ve kuruluşlarını güçlendirmek.
- Kriz anında en az zarar için hızlı ve etkin şekilde bölgeye ulaşmak.
- Kalıcı projelerle kalıcı çözümler üretmek.
- Yoksulluğun giderilmesine ve sosyal adaletin sağlanmasına katkı sağlamak.

ÇALIŞMA İLKELERİ

- Öncü olmak.
- Şeffaf olmak.
- Hakem olmak.
- Mazlumun sesi olmak.
- Toplumlar arasında köprü olmak.
- Emaneti en uygun şekilde kullanmak.
- Markayı ya da ismi değil hizmeti öne çıkarmak.
- Sömürünün olmadığı adil bir dünyanın yeniden inşasına katkıda bulunmak.
- Din, dil, ırk, mezhep ayrımı yapmadan ihtiyacı olan her kişi ve topluluğa yardım etmek.

ÖDÜLLER

- Tarım Okulu (Somali) - Ak Parti Yılın Sivil Toplum Farkındalık Ödülleri, insani yardım alanında birincilik ödülü (2017)
- Suriye Siccu Konteyner Kent Projesi - Energy Globe Ödülleri (2016)

- Uluslararası Karma Kültür Gençlik Konseyi (COJEP) İnsan Hakları Ödülü (2010)
- TBMM Üstün Hizmet Ödülü (2007)
- Mobil Hastane (IRAK) - Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen “Gerçekleştirilmiş en iyi proje” ödülü (2006)
- Kadın Eğitim Enstitüsü (SOMALİ) - Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen “Gerçekleştirilmiş en iyi proje” ödülü (2006)
- Aşiyana Yetimhanesi (PAKİSTAN) - Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen “Gerçekleştirilmiş en iyi proje” ödülü (2006)
- Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen “Kaynaklarını amaçları doğrultusunda en iyi kullanan vakıf” ödülü (2005)

VERGİ MUAFİYETİ

İHH İnsani Yardım Vakfı, Maliye Bakanlığının “08.05.2009 tarih ve 48107 sayılı Vergi Muafiyeti Statüsüne Uygunluk” yazısı üzerine, 30.07.2003 tarihli ve 4962 sayılı Kanun’un 20. Maddesi’ne göre, Bakanlar Kurulu’nun 04.04.2011 tarih ve 2011/1799 sayılı kararı ile “Vergi Muafiyeti Statüsü” kazanmıştır. Vakfımız böylece yardım toplama konusunda sürekli izne sahip olurken hayırseverlerimiz de nakdi ba-

ğışlarını, beyan ettikleri gelirlerinin %5’ini (kalkınmada öncelikli yörelerde %10’unu) aşmamak üzere vergi matrahından düşebilmektedir. Ayrıca 2860 sayılı “Yardım Toplama Kanunu”nun 6. Maddesi doğrultusunda İHH İnsani Yardım Vakfı’nın “İzin Almadan Yardım Toplayabilecek Yardım Kuruluşları”ndan sayılma talebi Bakanlar Kurulu’nun 01.04.2013 tarih ve 2013/4588 sayılı kararı ile uygun görülmüştür.

YETİM ÇALIŞMALARI

YETİM/KİMSESİZ ÇOCUK

■ İHH’nin destek kapsamına aldığı yetim çocuk; Türkiye’de ve dünyada savaş, işgal, doğal afet, kronik yoksulluk, hastalık, kaza vb. sebeplerle babasını veya anne-babasını kaybetmiş olan ve bir yakını yanında veya yetimhanede barınan çocuktur.

Yetim çalışmalarının amacı:

- Yaşamını tek başına idame ettirmeye gücü yetmeyen yetimlere kendi ayakları üzerinde duracak yeterliliğe ulaşıncaya kadar destek olmak, eğitimlerini sağlamak ve onları aile şefkati ile hayata hazırlamak.
- Bütün çocuklar gibi yetim çocukların da temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmemesine yönelik çalışmalarda bulunmak.
- Maddi ihtiyaçlarının yanı sıra manevi ihtiyaçlarının da karşılandığı güvenli ortamlar hazırlamak.
- Savaş, işgal, doğal afet vb. sebeplerle toplumsal düzenin sarsıldığı bölgelerde yetişmiş insan unsurunun artırılmasına destek olmak ve böylece toplumsal huzurun tesisine katkıda bulunmak.

YETİM YARDIM KATEGORİLERİ

➤ **Eğitim:** Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile bakımı üstlenilen okul çağındaki bütün çocukların eğitimine destek olunmaktadır. Çocukların geleceğe en iyi şekilde hazırlanabilmeleri için gerekli imkânları sağlamaya çalışan İHH, çocukları eğitimleri tamamlanincaya kadar desteklemektedir. Eğitim yılı başında yetimlerin kitap, kırtasiye, kıyafet vb. okul ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Sağlık: Çocuklara tıbbi bakım ve ilaç hizmeti sunulmasının yanı sıra gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için sağlık taraması, aşı, tıbbi malzeme yardımı ve psikolojik destek çalışmaları yapılmaktadır.

Barınma: Sağlıklı barınma koşullarına sahip olmayan yetim çocuklarımızın güvenli ortamlarda yaşamalarını sağlayacak yetimhaneler inşa edilmekte, anneleriyle yaşayan yetimlerin evlerinin inşa, tamir, tadilat ve tefrişatı yapılmaktadır.

Gıda: Çocukların temel gıda ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra Ramazan ve Kurban dönemlerinde kumanya dağıtımı ve sosyal yardım çalışmaları yapılmaktadır.

Giyecek: Yetim Dayanışma Günleri, Ramazan ve Kurban dönemlerinde yetim çocuklarımızın ihtiyaçlarını karşılamak üzere giyecek yardımları yapılmaktadır.

YETİM ÇALIŞMALARININ PERİYODU

➤ İHH İnsani Yardım Vakfı yetim çocukları sürekli ve dönemsel yardımlarla desteklemektedir.

Dönemsel Yardımlar

İhtiyaç bölgelerinde üç, dört, altı ay veya bir yıl gibi belirli zaman di-

limlerinde toplu yapılan yardımlar; Ramazan, Kurban ve Yetim Dayanışma Günleri'nde yapılan yardımlar; eğitim, sağlık, gıda, barınma vb. projeler için yapılan yardımlar dönemsel yardımlar kategorisi içerisinde yer almaktadır.

Sürekli Yardımlar

Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile yapılan yardımlardır. Bu sistemle yetimlerin eğitim, sağlık, gıda ve barınma giderlerinin önemli bir kısmı destekçiler tarafından her ay düzenli olarak karşılanmaktadır. **Yetim Sponsorluk Destek Sistemi:** Yetimlerin maddi olarak himaye altına alınmasını amaçlayan bu sistemde her ay düzenli olarak yapılan bağışlarla çocukların eğitim, sağlık, barınma, gıda ve giyecek ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu sistem ile bir kişi, grup, kurum, sınıf veya okul tarafından bir yetim için her ay 125 TL karşılığında en az bir yıl süreyle düzenli olarak yetimlerin ihtiyaçlarını karşılayabilir.

Nasıl sponsor olunur?

İHH İnsani Yardım Vakfı'nın yetim çalışması yaptığı bölgelerdeki yetimlerden herhangi birine destek olmak isteyen kişi ve kuruluşlar, aşağıdaki işlemleri takip eder: **1)** Yetim Sponsorluk başvurusu <https://www.ihh.org.tr/bagis/yetim> sitesi üzerinden doldurulur ya da **0212 631 21 21** numaralı **telefondan** İHH İletişim Merkezi ile irtibata geçilir. Kişiler destekleyecekleri yetimin bölgesini İHH'nın Yetim Sponsorluk Destek Sistemi kapsamındaki 53 ülke ve bölgeden birini seçerek kendileri tayin edebilir. **2)** 125 TL'lik sponsorluk bedeli, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın banka hesaplarına, posta çeki hesa-

bına veya vakıf merkezine gelecek elden **“YETİM SPONSORLUK BAĞIŞIDIR”** kaydı düşülerek ilgili kişi adı ile yatırılır. (Sponsorluk başvurusu kimin adına yapılmışsa sponsorluk bedeli yatırılırken de aynı isim kullanılmalıdır.)

3) Sponsorluk başlatıldıktan sonra eşleştirilen yetimin/yetimlerin ülkesi, adı, yaşı, aile durumu gibi bilgileri ve fotoğrafını içeren “Yetim Bilgi Formu” başvuru esnasında belirtilen e-posta veya posta adreslerine gönderilir.

Proje Sponsorluğu

Yetimler için gerçekleştirilen yetimhane/ev inşaatı ve tadilatı, sağlık merkezlerinin inşası, barınma yerlerinin tefrişatı, okul mobilyalarının ve diğer ihtiyaçların karşılan-

ması, sağlık hizmetleri vb. proje bazlı çalışmalar kişi, kurum veya kuruluşların sponsorluğuyla yapılmaktadır. Gerçekleştirilen projelerle yetimlerin hayat şartlarının iyileştirilmesine katkı sağlanmaktadır.

Yetim Yardım Fonu

Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ve Proje Sponsorluğu dışındaki bütün yetim yardımları Yetim Yardım Fonu’nda toplanmaktadır. Buna göre miktarı ne olursa olsun yetimler için yapılan her türlü katkı, Yetim Yardım Fonu’na dâhil edilerek yetimhane tadilatları, yetimhaneler için kütüphane ve yatakhane kurulması, bayramlık giysi, sağlık hizmetleri, yetimlere yönelik sosyal etkinlikler vb. projelerde kullanılmaktadır.

YETİM HANE ÇALIŞMALARI

➤ Yetim çocukları kendi topraklarından, kültürlerinden koparmadan; aklen, ruhen ve bedenen sağlıklı bir şekilde yetiştirmeyi hedefleyen İHH, bu amaçlar doğrultusunda 14 ülkede 36 yetimhane, 1 Yetim Eğitim Merkezi ve 1 Yetim Yaşam Merkezi’ni hizmete sunmuştur. Ayrıca Pakistan ve Somali’de yetimhane inşa süreçleri devam etmektedir.

İHH İnsani Yardım Vakfı yetimhane çalışmalarına ilk olarak 2003 yılında Pakistan’da MSAL Yetimhanesi’ni hizmete açarak başlamıştır. 15 yıldır yetim kız çocuklarına barınma imkânı sunulan yetimhanenin ilk misafirleri bugün eğitimlerine üniversitede devam etmektedir. Hizmete açılan yetimhane-

lerin tadilat ve tefrişatları düzenli olarak yapılmakta, buraların çocuklar için huzurlu bir yuva olması için gerekli hassasiyet gösterilmektedir.

İHH TARAFINDAN İNŞA EDİLEN VE 2019 YILINDA FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN YETİM HANE VE YETİM YAŞAM MERKEZLERİ

1. MSAL Yetimhanesi (Pakistan, 2003)
2. İstanbul Baba Murat Korkmaz Yetimhanesi (Endonezya/Açe, 2006)
3. Daru'l-İman Yetimhanesi (Bangladeş-Arakan Mülteci Kampı, 2009)
4. Togra Yetimhanesi (Bangladeş, 2009)
5. Rara Eğitim Kompleksi Yetimhanesi (Pakistan, 2009)
6. Hacı Şerefoğlu Yetimhanesi (Filipinler/Moro, 2010)
7. Bursa Emir Sultan Yetimhanesi (Pakistan, 2011)
8. Konya İHH Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2011)
9. Şifa Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2011)
10. İstanbul-Kâbil Kardeşlik Yetimhanesi (Afganistan, 2013)
11. Babu'l-Amman Yetimhanesi (Bangladeş, 2013)
12. Darussaadet/Fatih Sultan Mehmet Yetimhanesi (Bangladeş, 2013)
13. Sargoda Yetimhanesi (Pakistan, 2013)
14. Anadolu Yetim Kompleksi (Somali, 2013)
15. Miyase Danış Yetimhanesi (Tayland/Patani 2013)
16. Şifa Yetimhanesi (Burkina Faso, 2014)
17. Sultan Abdulhamit Han Yetimhanesi (Bangladeş, 2014)
18. Daru'l-Erkam Yetimhanesi (Pakistan, 2014)
19. Yaşar Zerdali Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2014)
20. Furkan Emre Kesik Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2014)
21. Ali Ramazan ve Hatice Üstünoy Yetimhanesi (Nepal, 2014)
22. Barbaros Yetim Eğitim Merkezi (Etiyopya, 2014)
23. Muzaffergarh Yetimhanesi (Pakistan, 2015)
24. İzmir Bahattin Yıldız Yetimhanesi (Bangladeş, 2015)
25. Uğur Süleyman Söylemez Yetimhanesi (Filipinler/Moro, 2015)
26. Gilgit Yetimhanesi (Pakistan, 2015)
27. İtfaiyeciler Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2015)
28. Ferah Yetimhanesi (Uganda, 2015)
29. Esmâ Biltaci Yetimhanesi (Bangladeş, 2016)
30. Muhammed Enes Yetimhanesi (Bangladeş, 2016)
31. Bursa İnegöl Yetimhanesi (Bangladeş, 2016)
32. Furkan Doğan Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2016)
33. Raf Katar & İHH Yetim Eğitim Merkezi (Türkiye/Reyhanlı, 2017)
34. İyilikhane Yetimhanesi (Bangladeş/Khulna, 2018)
35. İsmail ve Elif Şen İslam Kardeşliği Yetim Eğitim Kompleksi (Sierra Leone/Freetown, 2018)
36. İskilipli Atıf Hoca Yetimhanesi (Patani, 2018)
37. Hatice'tü'l-Kübra Kız Yetimhanesi (Moro, 2016)
38. Akıncılar Yetimhanesi (Moro, 2016)

2019 YILINDA İNŞASI DEVAM EDEN YETİM HANELER

39. Anadolu Kız Yetim Eğitim Kompleksi (Somali/Mogadişu, 2015)
40. Kâmil Türk Yetimhanesi (Pakistan/Haripur, 2015)

SONNOTLAR

- 1 "Orphans", UNICEF, <https://www.unicef.org/media/orphans>
- 2 "Yetim", *İslam Ansiklopedisi*, <https://islamsiklopedisi.org.tr/yetim>
- 3 "Orphans".
- 4 "World Population Prospects: The 2017 Revision", United Nations, <https://www.un.org/development/desa/publications/world-population-prospects-the-2017-revision.html>
- 5 "Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları Hak Temelli Perspektif", UNICEF, <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Hakları%20ve%20Gazetecilik.pdf>, s. 69.
- 6 "Child Labour", ILO, <https://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang--en/index.htm>
- 7 "Village Communities", SOS Children's Village, <https://www.soschildrensvillages.org.uk/our-work/family-first/sos-communities>
- 8 "Orphans".
- 9 "Studies and Statistics", *Providence*, <https://providenceworld.com/about-2/studies-and-statistics/>
- 10 F. Çaki, "Farklılaşan Dünyada Aile Politikaları ve Ailenin Geleceği", *Aile Sosyolojisi*, (Ed. Nazmi Avcı-Erdal Aksoy), İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2016.
- 11 "India without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13956
- 12 "Upporting Orphans and Vulnerable Children in Nigeria", MSH, <http://www.msh.org/news-events/stories/supporting-orphans-and-vulnerable-children-in-nigeria-a-conversation-with>
- 13 "Ethiopia without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13963
- 14 "Bangladesh without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13955
- 15 "Top Contributors and Efforts to Aid Orphans in Pakistan", <https://borgenproject.org/orphans-in-pakistan/>
- 16 Matt, Chris & Lewis, "Global Orphan Crises-Facts and Statistics", <http://mattdarvas.com/2014/09/04/global-orphan-crisis/>
- 17 "Uganda without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13960
- 18 "Philippines without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/141273
- 19 "General Infomation on Mozambique", SOS Children's Villages, <https://www.sos-child-rentsvillages.org/where-we-help/africa/mozambique>
- 20 "Afghanistan's Orphans", Universes in Universe, <https://universes.art/en/nafas/articles/2008/afghanistans-orphans/>
- 21 "General Infomationon Zimbabwe", SOS Children's Villages, <https://www.sos-child-rentsvillages.org/where-we-help/africa/zimbabwe>
- 22 Matt, Chris & Lewis, "Global Orphan...".
- 23 "Iraq home to 1.45 million orphans", SOS Children's Village, <https://www.soschild-rentsvillages.ca/iraq-home-145-million-orphans>
- 24 Matt, Chris & Lewis, "Global Orphan...".
- 25 *Amnesty International Report 2017/18*, Amnesty, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1067002018ENGLISH.PDF>
- 26 "Suriye'de 800 bin çocuk yetim", *Yeni Şafak*, <https://www.yenisafak.com/dunya/suriyede-800-bin-cocuk-yetim-2789055>
- 27 "Who is an Orphan?", Children of Grace, <https://childrenofgrace.com/who-is-an-orphan/>
- 28 Emma Batha, "Most Children in Orphanages are not Orphans", <https://reliefweb.int/report/world/most-children-orphanages-are-not-orphans>
- 29 "Batı medeniyetlerinde gayrimeşru nesiller yetişiyor", *dogruhaber.com*, <https://dogruhaber.com.tr/haber/257053-bati-medeniyetlerinde-gayri-mesru-nesiller-yetisiyor/>
- 30 Zehra Yıldız, "Avrupa'da evlilik dışı doğan bebeklerin sayısı artıyor", <http://tr.euro-news.com/2018/04/16/avrupa-da-evlilik-d-s-dogan-bebeklerin-say-s-art-yor>
- 31 "Batı medeniyetlerinde gayrimeşru nesiller yetişiyor", *dogruhaber.com*, <https://dogruhaber.com.tr/haber/257053-bati-medeniyetlerinde-gayri-mesru-nesiller-yetisiyor/>
- 32 "Stop the War on Children", Save The Children, <https://www.savethechildren.org/content/dam/usa/reports/ed-cp/stop-the-war-on-children-2019.pdf>
- 33 Uğur Çil, "Dünya genelinde öksüz ve yetim çocukların sayısı 140 milyon", <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-genelinde-ok-suz-ve-yetim-cocuklarin-sayisi-140-milyon/790353>
- 34 "Çocuklar ve Travma", HASUDER, https://halksagligiokulu.org/anasayfa/components/com_booklibrary/ebooks/%C3%870-CUKLAR%20VE%20SAVAS_HASUDER%20YAYIN%20NO_2014_2.pdf
- 35 "Suriye'de Çocuk Olmak", İNSAMER, 2019,

- https://insamer.com/tr/suriyede-cocuk-olmak_2025.html
- ³⁶ "Dünya Çocuklarının Yüzü Gülmüyor", Türk Tabipler Birliği, <http://www.ttb.org.tr/TD/TD56/cocuk.html>
- ³⁷ "Tsunami of 2004 Fast Facts", CNN, <https://edition.cnn.com/2013/08/23/world/tsunami-of-2004-fast-facts/index.html>
- ³⁸ "The Impact of Parental Death on Child Well-being: Evidence From the Indian Ocean Tsunami", <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4229656/>
- ³⁹ "Dünya Çocuklarının...".
- ⁴⁰ "How Many Orphans Are There?" A Child's Hope Int'l, <http://thechildrenarewaiting.org/orphan-care/about-orphans/>
- ⁴¹ "Çocuk Hakları ve Gazetecilik...", s. 69.
- ⁴² "Dünya Çocuklarının...".
- ⁴³ "Number of Orphans Drops in Countries Around the World", Learning English, <https://learningenglish.voanews.com/a/number-of-orphans-drops-in-countries-around-the-world/4174571.html>
- ⁴⁴ Ayşe Hümeysra Kutluoğlu Karayel, "Savaşın Engellileri: Engelli Yaşama Mahkûm Edilen Suriyeliler", https://insamer.com/tr/savasin-engellileri-engelli-yasama-mahkm-edilen-suriyeliler_1873.html
- ⁴⁵ Hayley DeLuca, "Who is an orphan?", <http://onetrackinternational.org/who-is-an-orphan/>
- ⁴⁶ M. Siddieq Noorzoy, "Afghanistan's Children", <https://www.mei.edu/publications/afghanistans-children-tragic-victims-30-years-war>
- ⁴⁷ "Children in the State of Palestine", UNICEF, <https://www.unicef.org/sop/media/341/file>
- ⁴⁸ "Orphan Crisis", Bloom, <http://www.bloomworldwide.org/orphan-crisis-by-country/>
- ⁴⁹ Hafize Zehra Kavak, "Dünyada Yetim Gerçeği", https://insamer.com/tr/dunyada-yetim-gercegi_124.html
- ⁵⁰ "Kenya without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13958
- ⁵¹ "Ethiopia without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13963
- ⁵² "Çocuk Hakları ve Gazetecilik...".
- ⁵³ Karayel, "Savaşın Engellileri...".
- ⁵⁴ "Çocuk Hakları ve Gazetecilik...", s. 69.
- ⁵⁵ "1 0,000 refugee children are missing, says Europol", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/fears-for-missing-child-refugees>
- ⁵⁶ "Colombia without Orphans", WWO, https://www.worldwithoutorphans.org/movements/country-movements/people_organization/13959
- ⁵⁷ "Suriye'de Çocuk...".
- ⁵⁸ "Studies and Statistics", Providence, <https://providenceworld.com/about-2/studies-and-statistics/>
- ⁵⁹ "Children of Afghanistan", Humanium, <https://www.humanium.org/en/afghanistan/>
- ⁶⁰ Edward Kruk, "Father Absence, Father Deficit, Father Hunger", <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/co-parenting-after-divorce/201205/father-absence-father-deficit-father-hunger>
- ⁶¹ J. Pryor & B. Rodgers, *Children inchanging families lifes after parental separation*, London, UK, 2001, s. 56, 57.
- ⁶² "Uyuşturucu Kullanan Çocukların Aileleri Boşanmış Oluyor", *haberler.com*, <https://www.haberler.com/uyusturucu-kullanan-cocuklarin-aileleri-bosanimis-7154538-haberi/>
- ⁶³ "Child Maltreatment", World Health Organization, <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>
- ⁶⁴ "Çocuk Hakları ve Gazetecilik...", s. 69.
- ⁶⁵ "Children of Afghanistan".
- ⁶⁶ "Türkiye'deki Suriyeli Sayısı", Mülteciler Derneği, <https://mülteciler.org.tr/turkiyede-ki-suriyeli-sayisi/>
- ⁶⁷ Matt, Chris & Lewis, "Global Orphan...".
- ⁶⁸ "Village Communities", SOS Children's Village, <https://www.soschildrensvillages.org.uk/our-work/family-first/sos-communities>
- ⁶⁹ "Help Save Children in Yemen", Save the Children, <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/where-we-work/greater-middle-east-eurasia/yemen>
- ⁷⁰ "Help Save Children in Afghanistan", Save The Children, <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/where-we-work/greater-middle-east-eurasia/afghanistan>
- ⁷¹ "Children of Burundi", Humanium, <https://www.humanium.org/en/burundi/>
- ⁷² "Education", UNESCO, http://www.unesco.org/new/en/archives/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/single-view/news/263_million_children_and_youth_are_out_of_school_from_primar/
- ⁷³ "Dünya Çocuklarının...".
- ⁷⁴ "The Challenges for Children in Iraq", Save the Children, <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/where-we-work/greater-middle-east-eurasia/iraq>
- ⁷⁵ "Help Save Children in Yemen".
- ⁷⁶ "Suriye'de Çocuk...".
- ⁷⁷ "Help Save Children in Afghanistan".
- ⁷⁸ "Help Save Children in Somalia", Save The Children, <https://www.savethechildren.org/us/what-we-do/where-we-work/africa-somalia>
- ⁷⁹ Fatih Kılıçarslan, "Tek Ebeveynli Çocukların Gelişim Özellikleri", <http://psikiyatrik-sosyalhizmet.com/tek-ebeveynli-cocuklarin-gelisim-ozellikleri>

“ DÜNYA
YETİMLER
GÜNÜ ”
15 RAMAZAN

Yeryüzünün Kutlu Emanetleri Sevginizle Büyüyor

15 Ramazan
Dünya Yetimler Günü

İslam İşbirliği Teşkilatı, her yıl Ramazan ayının 15. gününü İslam aleminde Dünya Yetimler Günü olarak ilan etmiştir.

İHH
İNSANI YARDIM VAKFI

İNSAMER

İHH İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مرکز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar, sosyal kargaşalar, giderek yaygınlaşan gayrimeşru ilişkiler ve ekonomik sorunlar sebebiyle dünyadaki yetim ve kimsesiz çocuk sayısı her geçen gün artıyor.

Savaş mağduru yetimler bir yandan ebeveyn yoksunluğu ile başa çıkmaya çalışırken bir yandan da savaşın acımasızlığının üstesinden gelmek için mücadele veriyor.

Bu raporda savaş ve diğer nedenlerle yetim kalmış çocukların yaşadığı fiziki, psikolojik, sosyal, ekonomik ve eğitimle ilgili sorunları ele alınarak bu sorunların çözümüne dair birtakım önerilere yer veriliyor.

www.insamer.com

info@insamer.com

